

ZNAČILNE FIGURE ANTIINTELEKTUALIZMA
(v diskurzih antidrefusarjev)

· rasistično-nacionalistično-ksenofobi kategorialni aparat (nestrpnost do tujcev, drugega in drugačnega)

Javna polemika številnih dreyfusarjev z antidreyfusarskim literarnim zgodovinarjem Ferdinandom Brunetièrom (1849–1906)¹⁵ je kraj ključnih antiintelektualnih diskurzivnih in postopkovnih strategij in kot taka *kraj memorije* (*lieu de mémoire*) antiintelektualizma v evropskem kontekstu, saj so afero spremljali in se do nje opredeljevali domala vsi vidnejši evropski mediji (obstaja pa tudi obsežni korespondenčni arhiv ključnih figur afere Dreyfus, v katerem je vrsta pisem iz drugih držav) – in s tem prispevali k univerzalizaciji te izvorno francoske ločitve duhov.¹⁶ Ker antiintelektualizem *eo ipso* nima nobene pozitivne lastnosti ali opredelitve, je moral izdelati sovražnika, odiozno podobo »intelektualca«, ki naj bi bil sebičen, prenapet, šibek in nespodoben. Vincent Duclert v njem opazi tudi bistveno protislovje, ki je v tem, da se antiintelektualci nenehno trudijo, da bi intelektualno utemeljili doktrino, ki odslavlja moč inteligence (1997: 75).

Sociopolitično rojstvo novega pojmovanja intelektualca, tj. osebe laičnega in kritičnega habitusa, angažirane v javni sferi za republikanske vrline, bi se čisto lahko – na kar opozarja Christophe Charle (1996: 310–311) – sprevrglo v pejorativno družbeno reprezentacijo, če bi ne bilo politično institucionalnega zaledja (predvsem na institucionalni ravni Lige za človekove pravice in nekaj časnikov levice), ki je energično ohranjalo njeno živahno in pozitivno podobo. Še zlasti pomembno vlogo v tem procesu pozitivne transmisije pomena pa imajo ljudske univerze, ki so

15 Odmevna figura francoske desnice in kulture od leta 1895, ko je konvertiral v katoliško vero. Bil je urednik revije *Revue des deux mondes*. Srdit nasprotnik Émila Zolaja in drugih intelektualcev, še posebej Émila Durkheima in Gabriela Monoda. Več o njegovih antiintelektualnih diskurzivnih prijemih, ki jih je leta 1898 razgrnil v drobni knjižici z naslovom *Après le procès, réponse à quelques «intellectuels»*, pa tudi v svojih številnih polemikah, gl. v Kramberger, 2008.

16 Seveda so učinki teh polemik segli tudi do Slovenije, četudi številni znanstveniki in znanstvenice v Sloveniji radi zanikajo vplive, ki jih ne poznajo ali prepoznajo (zlasti francoske v primerjavi z nemškimi in avstrijskimi): dejstvo, da se je slovensko »intelektualno« okolje v 20. stoletju odločilo za Brunetièrovo verzijo dojemanja realnosti (Brunetière postane ključna referenca primerjalne književnosti v slovenskem kontekstu, zavrnitev Zolaja kot »pornografa« in odločna začetna zavrnitev dreyfusarja Durkheima kot nepomembnega sociologa v Sloveniji sta vpeti prav v ta okvir itn.), seveda brez širšega razumevanja in konteksta, priča o tem, da je desna mentalitetna opcija tedaj prevladovala in v temeljih diktirala imaginarno delovanje družbe. Zato bi seveda bilo pravilneje, če bi slovensko okolje, dokler teh tokov in procedur temeljito ne reflektira (znotraj vsake discipline posebej), imenovali s pravim imenom – izhodiščno antiintelektualno (ta vpliv je jasen tudi kasneje – v času ustanovitve ljubljanske univerze).